

VKLJUČEVALNOST SPLOŠNIH KNJIŽNIC

S sodelovanjem do večje dostopnosti

Mestna knjižnica Ljubljana, Knjižnica Otona Župančiča
Ljubljana, 11. 12. 2025

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Sofinancira
Evropska unija

Collaborating for more accessible libraries in Finland

Inclusive Public Libraries. Collaboration for Greater Accessibility
December 11, 2025

Kirsi Yläanne, Accessibility Specialist

Accessibility Library Celia

- A special library for persons with print disabilities
- There is a separate Act on the Library Celia and its tasks
 - Until 2023 the official name was Library for the Visually Impaired
 - Since 2001 the name Celia Library was used to welcome all persons with print disabilities (persons who have dyslexia, learning disabilities, are not physically able to hold a book, or other illness or disability which makes reading ordinary books difficult)
- I'll present two topics
 - The Collaboration model between public libraries and Accessibility Library Celia in Finland
 - Finnish Accessibility Guidelines for Public Libraries

Facts about Finnish library network

- 706 main and branch public libraries
- 118 mobile libraries
- Population 5.6 million,
- Area 338,455 km²
- Academic libraries (university libraries and libraries of universities of applied sciences)
- Special libraries
- Libraries at schools and other educational institutions

Finnish Public Library Act

- Public libraries are organised by municipalities
- "Public libraries shall be available and accessible to all."
- Services are free of charge
- The needs of special groups, particularly persons with reading disabilities, should be addressed.
- Public libraries operate and develop their operations in cooperation with other libraries and may cooperate with authorities, actors in the library field, child daycare centres, schools and other educational institutions, and other corporations.

Situation in 2013 ^{1/2}

Celia Library was a centralized special library service located in Helsinki

- Running the service with a personnel of 55 persons
- a right to produce and deliver accessible copies of books for persons with print disabilities without limits on number of copies (Copyright Act exception)
- Collection of 40,000 digital talking books
 - DAISY format, better usability than audio books have
- had developed a digital library service
 - Talking books streamed or downloaded online or send on CDs via mail
- had 25,000 patrons
 - Mainly persons with visual impairment

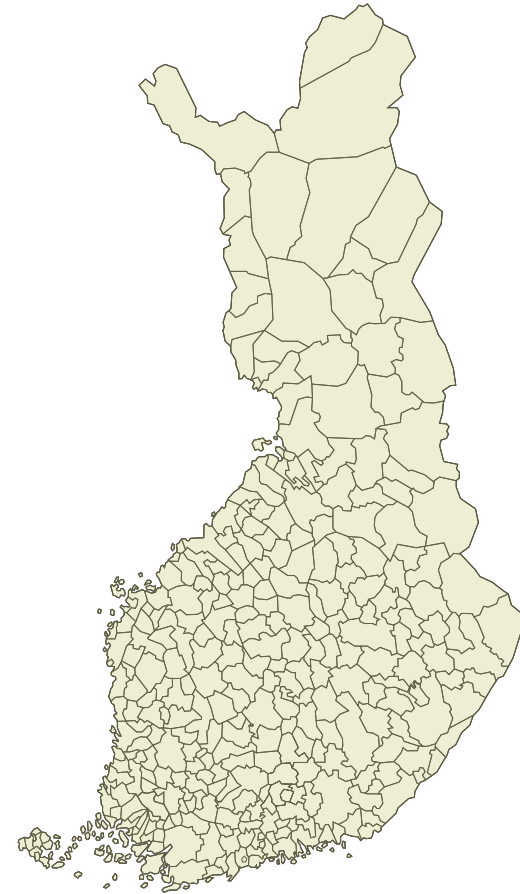
Situation in 2013 ^{2/2}

Public libraries

- gave service in every municipality
 - 70 % of Finnish people lived within 3 km from a library
- had very limited possibilities to acquire commercial audiobooks in the collection, because of the small number of audio books produced in Finland

According to PIAAC I study (2013), about 11 % of Finnish adults had poor literacy skills.

We estimate that about 5 % of the population could benefit from talking books.

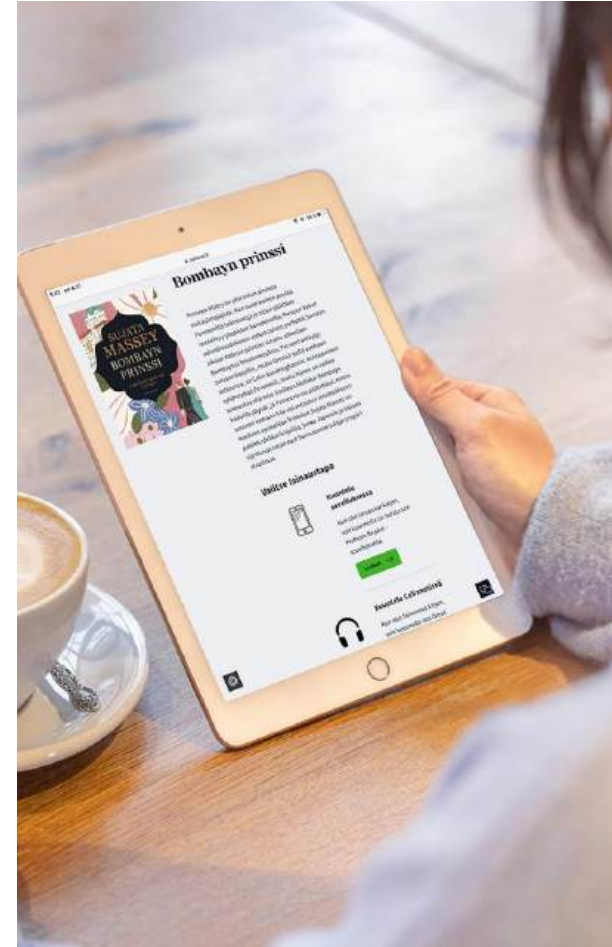
Library for All project 2014-2015

- The aim was to help persons with print disabilities to have access to talking books and get service in the local library near home
- A collaboration model between public libraries and Celia was designed and implemented with a help from disability organisation
- 34 public libraries took part in the pilot phase 2014
 - Librarians got familiar with Celia's web services
 - Seminars, workshops
 - Results: a handbook of talking book services for librarians, advertising materials for public library patrons, and a user interface for public libraries at Celia's web service to register new users
- In 2015, implementing the collaboration model
 - At the end of 2015, 300 public libraries have joined the collaboration

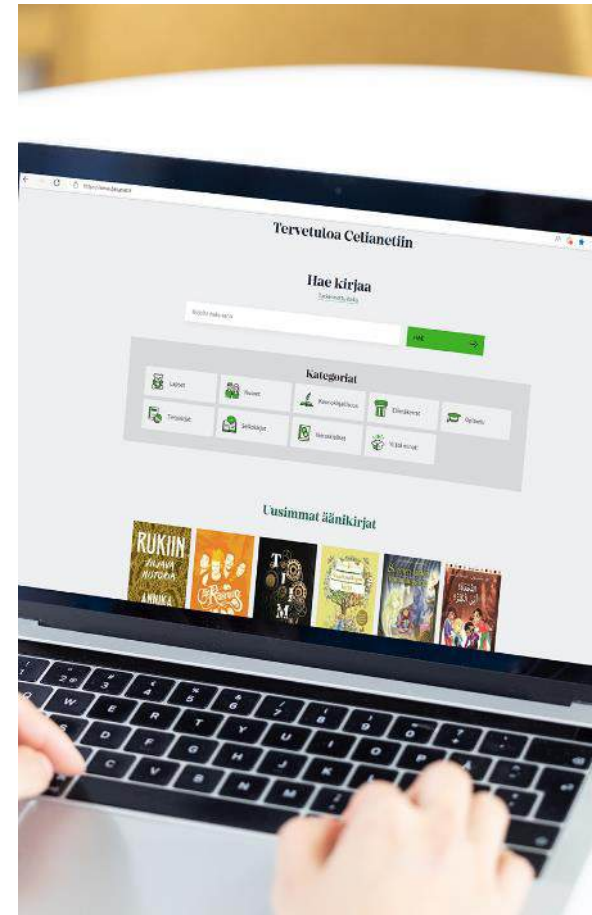
Description of the model

- A public library signs a service partner agreement with Celia.
- The use of Celia's services is free of charge for both public libraries and individual users registered by the public library.
- Celia provides advice on how to use its services and produces guidelines and materials for libraries.
- The library will pass on the information about Celia's services to its customers.
 - Library staff can access and use Celia's service to get to know the service.

What does a librarian do?

- A librarian discusses with a potential new user and explains who are eligible to use Celia's services. **No written proof** is needed, but a librarian needs to know what type of print disability a user has.
 - Only persons with visual impairment can borrow Braille books
- A librarian registers the user at Celianet (web service) and tells how the user will get a user account and how to borrow books.

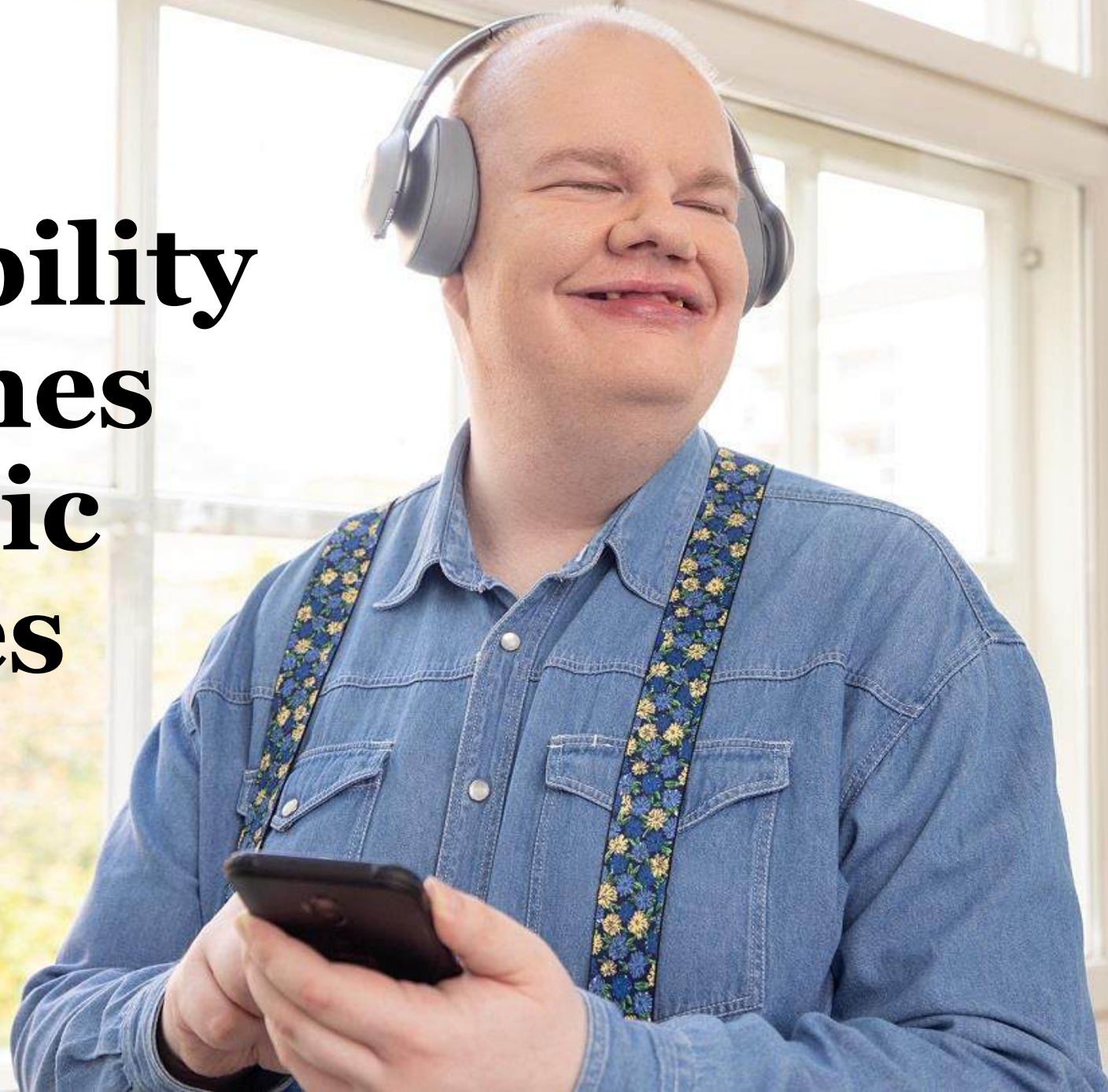

User's point of view

- Books are borrowed in the Celianet online service or in Pratsam Reader mobile application
 - Max 100 books per month per user
 - No limits on loans of certain title (in theory every user could borrow the same title at the same time)
- Talking books can be listened to via an app and a browser.
- It is also possible to download a talking book
- Borrowing is free of charge.

Finnish Accessibility Guidelines for Public Libraries

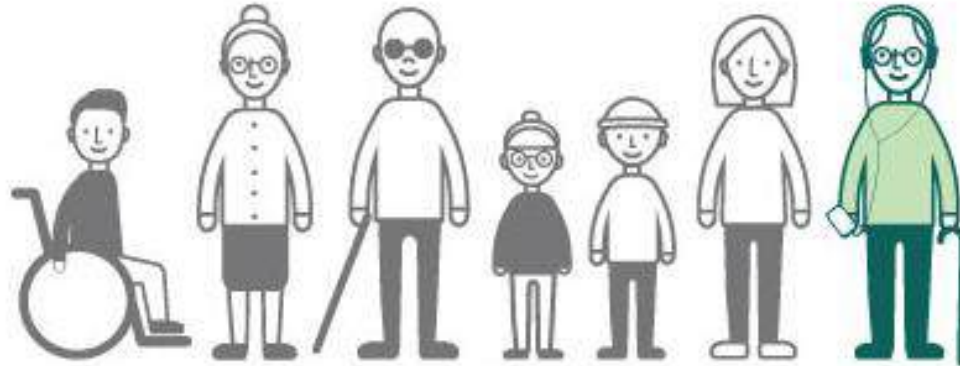
Composing the Guidelines

- In co-operation with librarians, accessibility experts, and different authorities.
 - Easy language, web techniques, assistive technology
- Many disability and minority organizations were also asked to comment on the drafts
- The aim was to give practical advice how accessibility can be ensured in all library operations and activities.
- First version published in 2016. Currently updating the Guidelines! A new version will be published in June 2026.

What is an accessible library?

An accessible library is a library whose services all citizens can use **equally** despite their disabilities, special needs, or minority group status.

Contents

- *Concepts*
- Strategic work and management
- Collections and materials
- Customer service
- Events
- Pedagogic operations
- Communication
- *ICT procurements*
- *Premises*
- *Lists of special libraries and disability and other organisations (not in the English version)*

Strategic work and management

- Accessibility should be included in the strategy of the library and budget planning.
- All citizens should be involved in developing library services.
 - Disability organisations, diverse learners, elderly people, HLBTI organisations, etc.
- Accessibility should be taken into consideration when recruiting library professionals.

Collections and materials

- The diversity of society is reflected in collection. For example, children's collection have titles in which disabled children are characters.
- Accessible book formats: audio / talking books, easy-to-read books, tactile books, videos with subtitles and audio description
- Accessible books are easy to find. There is a shelf for them near main entrance or service desk.
- Co-operation with special libraries

Customer service

- Library personnel and service desks are easy to find and recognise
- The personnel treat all people with respect, regardless of age, religion, nationality, language, disability, gender identity or outward appearance.
- Personnel operate on the customer's terms, reserving enough time for interaction and any aid and guidance.
- The personnel knows how to act and communicate if a customer has an assistant or interpreter with them.

Events, pedagogic operations

- In events there are sign language interpreters or induction loops available if needed.
- In book talks also accessible books are mentioned.
- Children are encouraged to read aloud (reading education assistance dogs / guinea pigs / grannies / grandpas)

Communication

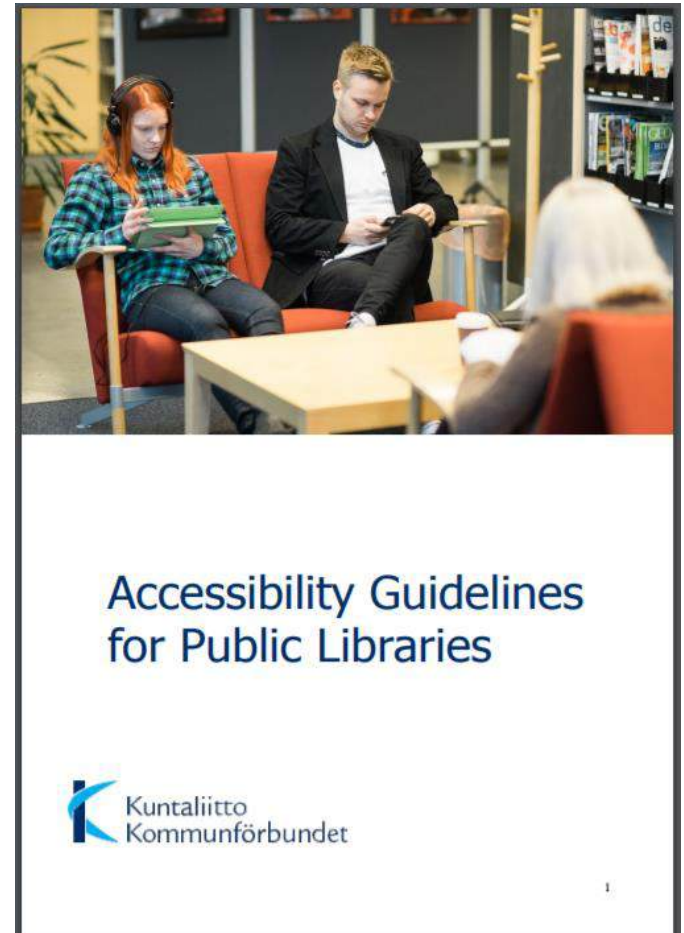
- Use of many channels: Webpages, social media, e-mail, printed materials, announcements in the library, etc.
- Use of many formats: Text, audio, video, infographics
- Use of simple, understandable language
 - Easy language if possible
- Making sure that web pages are accessible
 - WCAG compliance
- Telling clients how accessible library is
 - Wheelchair access
 - Accessible books collection

Available in English

- The English version is available as pdf
https://www.celia.fi/wp-content/uploads/2017/12/guidelines-for-accessible-libraries_muok.pdf
- Published under the Creative Commons license Attribution-ShareAlike 4.0 International
- Can be translated and adapted into other languages

Using the Guidelines

- In 2017, seven one-day events around Finland
 - Presenting the Guidelines
 - Presenting local examples of accessible solutions
 - Discussing accessibility pros and cons in local libraries
- As a course material in educating future librarians

In the next version of Guidelines

- The focus on accessibility will be library specific.
- We will present some best practices of accessibility in libraries.
 - Turku City Library have organized talking book reading clubs for people with intellectual disabilities.
 - Many libraries in Finland have easy language webpages. Some libraries organise easy language story time sessions and have a book discussion club of easy language books.

Estimating the collaboration model

A successful model

- There has been many changes since 2014-2015:
 - A new library system for Celia
 - A major update on Celianet web service
 - Update on the legislation on the Celia library
 - Public Library Act 2017
 - The Marrakesh Directive implemented and changes in the Copyright Act
 - Accessibility requirements from EU (WAD, EAA)
- The model is still working fine
- Similar model is used with other libraries and institutions

Cooperation with schools and higher education institutions

- Special education teachers and other teachers can register pupils and students in schools.
- In universities and universities for applied sciences the library staff can register students.
- For teachers Celia offers support, trainings and pedagogical methods.
- With higher education institutions, focus on e-books and how to use them with assistive technology

Campaigns to promote reading every 2nd year

- To raise awareness of talking books and Accessibility Library Celia's services for teachers with help of public libraries
- *Reading is everyone's right* in November 2025
- Celia provided materials for the campaign
 - A checklist for Library Staff to Promote Reading Equality
 - A checklist for Teachers to Promote Reading Equality
 - A guide for librarians and teachers to support the co-operation between schools and libraries
Methods and Materials to Enable Reading for Children Who Need Support

Success shown in numbers

- In December 2025 Accessibility Library Celia's services are used by
 - 68,300 persons
 - 4,700 institutions
 - 73,000 registered users in total
- Annually 11,000-13,000 new users registered in public libraries
- Last year, total amount of loans 1,409,369 (96 % talking books)

Some insights

- There is a lot of good will to promote accessibility at libraries, but often little time and resources.
- Working together is crucial! Ask help from experts and colleagues, share your ideas to others, discuss.
- Promoting accessibility is not something that benefits just small minorities, it benefits everyone.

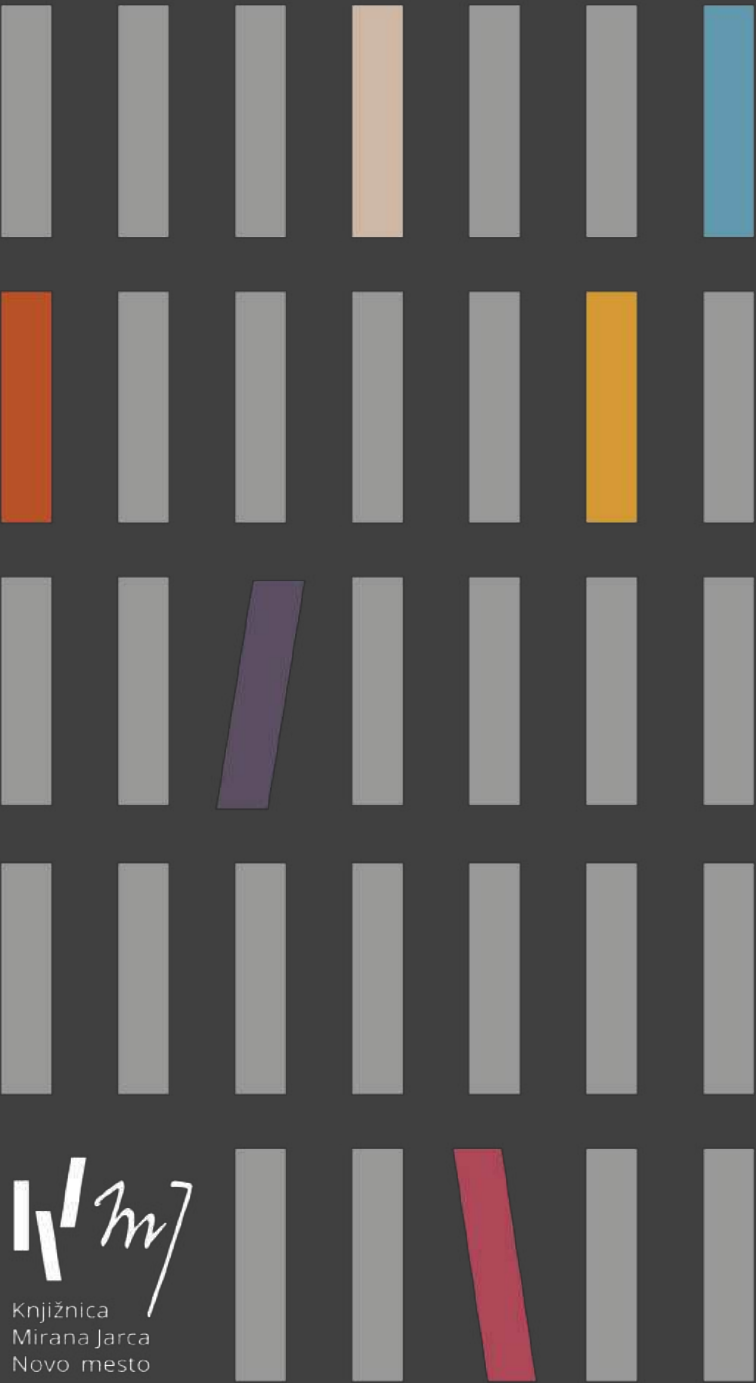

Kiitos! Hvala!

www.celia.fi

kirsi.ylanne@celia.fi

Kompetenčni center za posebne uporabniške skupine

Competency Centre for Specific User Groups

Vključevalnost splošnih knjižnic: S sodelovanjem do večje dostopnosti

Inclusive Public Libraries: Collaboration for Greater Accessibility

Ljubljana, 11. 12. 2025

Accessibility and Inclusion in Public Libraries 1/4

The Debate and its Development

- **UN Universal Declaration of Human Rights (1948), Article 19**

Everyone has the right to freedom of opinion and expression; this right includes freedom to hold opinions without interference and to seek, receive and impart information and ideas through any media and regardless of frontiers.

- **Barrier-free design**
- **Accessibility and accessible design**
- **Inclusion**

Accessibility and Inclusion in Public Libraries 2/4

Slovenian Librarianship Act (Official Gazette RS, št. 87/01)

Article 2: Libraries must ensure **access** to library materials and electronic publications

Article 16: Public libraries:

- participate in lifelong learning
- collect, process, preserve, and provide access to local heritage materials
- ensure access to and use of public authority materials that are available on electronic media
- organize special activities for children, youth, and adults promoting reading culture
- **organize special activities for children, youth, and adults with special needs**
- organize cultural events related to their activities.

Glasgow Declaration on Libraries, Information Services and Intellectual Freedom (IFLA/FAIFE, 2002)

Libraries provide **access** to information, ideas, and works of imagination in any medium and across borders:

- promote **intellectual freedom, democratic values, civil rights and cultural diversity**
- acquire, preserve, and make available **diverse materials reflecting societal plurality**
- ensure **equal access** for all users — **no discrimination** by age, ability, language, gender, etc.

Accessibility and Inclusion in Public Libraries 3/4

The Debate and its Development

- **Universal design**
- **UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities (2006), Article 2**
... the design of products, environments, programmes and services to be usable by all people, to the greatest extent possible, without the need for adaptation or specialised design.
- **Equality and equity**

Accessibility and Inclusion in Public Libraries 4/4

Key Definitions and Why They Matter

- **Legal baseline:** e.g. European Accessibility Act (Directive (EU) 2019/882) sets minimum requirements for access to products and services across the EU for persons with disabilities and persons with functional limitations.
- **Broader meaning:** In a diverse society, “accessibility” is not only about minimum compliance — it’s about making spaces, services and media usable for **everybody**: persons with disabilities, older adults, people with temporary impairments, non-native speakers, people with limited digital skills, and others.
- **Inclusive approach:** Using appropriate media, formats and modes of adaptation or communication ensures better accessibility for *all* library users — rather than focusing on particular disability categories.
- **Core goal:** These shared definitions help build a common understanding and raise awareness among public-library colleagues about the diverse society we serve.

Miran Jarč Public Library, Novo mesto — Focus Areas

- Prioritising **services for people with disabilities**
- 2021 adopting structured and systematic approach
- Focus on **older adults** in local community
- Address overlapping needs of multiple social groups
- **Starting Point:**
suitable services, access, and competent staff

- **Parallel Strands:** Research
Pilot projects
Staff training
Training for librarians
Key documents

Throughout: sharing results + cooperation with local and national stakeholders.

Research

Two Studies on Libraries and Older Adults

Study 1 – Librarians & Library Accessibility

- Assessed library accessibility using **Access to Libraries for Persons with Disabilities Checklist** (2005, Slovenian translation 2015)
- Explored librarians' needs when working with older adults

Study 2 – Older Adult Library Users

- Investigated experiences, needs, and challenges of older adult library users.

Key findings – limited knowledge and skills in using modern technologies

From Pilot Projects to Regular Services

- Based on results — existing services got reassessed and pilot projects developed:
- **E-Training for Older Adults** — in collaboration with E-seniors, focusing on digital and information literacy
- **SOS Point & Digital Tuesday** — individual and group training sessions on using modern technology
- **E-readers & Audiobooks for Healthcare & Long-Term Care Institution** — including reading sessions for residents with dementia.

Staff Training

- Educational opportunities via the Learning Center of Ljubljana City Library and National and University Library
- Participation in Erasmus+ mobility projects for staff and adult learners:
 - Implemented projects: - **Inclusive Culture: Paths to the Library as a Universal Space**
 - **Project: Notebook**
 - Ongoing mobility under Erasmus+ accreditation
- Involvement in other European projects:
 - DIAL – Dialogue in Adult Learning (dialogue skills & social-polarization awareness)
 - Bridging Gaps: Empowering Librarians to Support Youth with Special Needs

Training for Colleagues in the Public Library Network

- Annual event **Inclusive Public Libraries** in partnership with Minka Skaberne Library for the Blind and Visually Impaired:
 - web accessibility and assistive technology
 - physical/environmental access
 - accessible collections and materials for persons with print disabilities
- **Individual consultations, practical advice, sharing good practices**

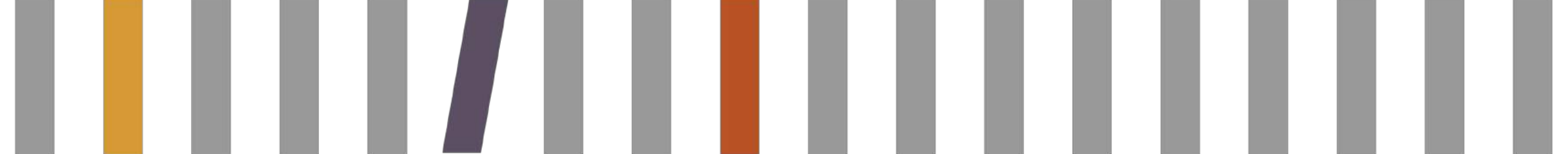
Accessibility Guidelines

- Smjernice za pristupačnost narodnih knjižnica (2022)
- Accessibility Guidelines for Public Libraries in Finland (2016)
- Adopted and adapted for Slovenian context input from **authorities, organisations, and users** to ensure they are **inclusive, relevant, and sustainable**.

Looking Ahead

- **Guidelines rollout**
- **New target group:** persons that speak language different than Slovene in our community; main partner Association for Developing Voluntary Work Novo Mesto — supporting socially excluded groups (migrants, Roma, refugees) and promoting solidarity, voluntarism, and intercultural dialogue
- **Focus:** Raise awareness among colleagues about social inclusion, equity, and the library's role
- **Safe space:** Libraries as welcoming, respectful, and secure environments
- **Goal:** Address individual needs while ensuring rights and inclusion for all members of local community — moving closer to an inclusive library.

A decorative header consisting of a row of vertical bars. Most bars are grey, but there are four distinct bars: a gold bar, a dark purple bar, and a brown bar, each appearing once. The bars are of varying heights and are spaced evenly across the top of the slide.

Hvala! Thank you!

anja.rebolj@kmj.si

Shared Goals, Shared Resources: Strategic Cooperation across Library Network

Lietuvos
audiosensorinė
biblioteka

Inga Davidonienė

17 December 2025

Lithuanian Audiosensory Library (LAB)

- Special library established in 1966.
- LAB is the biggest producer of publications in accessible formats in Lithuania.
- A competence of information services for persons with visual and reading impairments.
- Created and develops virtual library **ELVIS**.

Digital Library ELVIS

[Detali leidinio paieška](#)[Mano profilis](#)[Atsijungti](#)

[Titulinis](#)[Apie ELVIS](#)[Leidiniai](#)[ELVIS atvyksta](#)[Naujienos](#)[Bibliotekoms](#)

Titulinis > Leidiniai

Grožinė literatūra

Dalykinė literatūra

Vaikams ir paaugliams

Audiovizualiniai kūriniai

Leidinių sąrašas

Rikiuoti pagal: **naujausi virš...** ▼ Puslapyje: **12** ▼ Rodyti:

Filtrai

Autorius ▼

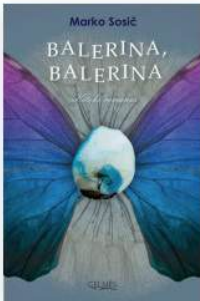
Diktorius ▼

Kalba ▼

Originalaus leidinio išleidimo metai ▼

Skaitmeninio leidinio tipas ▼

Anja Mugerli
Bičių šeima
apsakymai

Marko Sosič
Balerina, Balerina
romanas

More than 16 thousand books in accessible formats.

Culture without barriers – talking books

1

To contribute to the reduction of the isolation of seniors in remote rural areas.

2

To establish a cooperation network between special and public libraries.

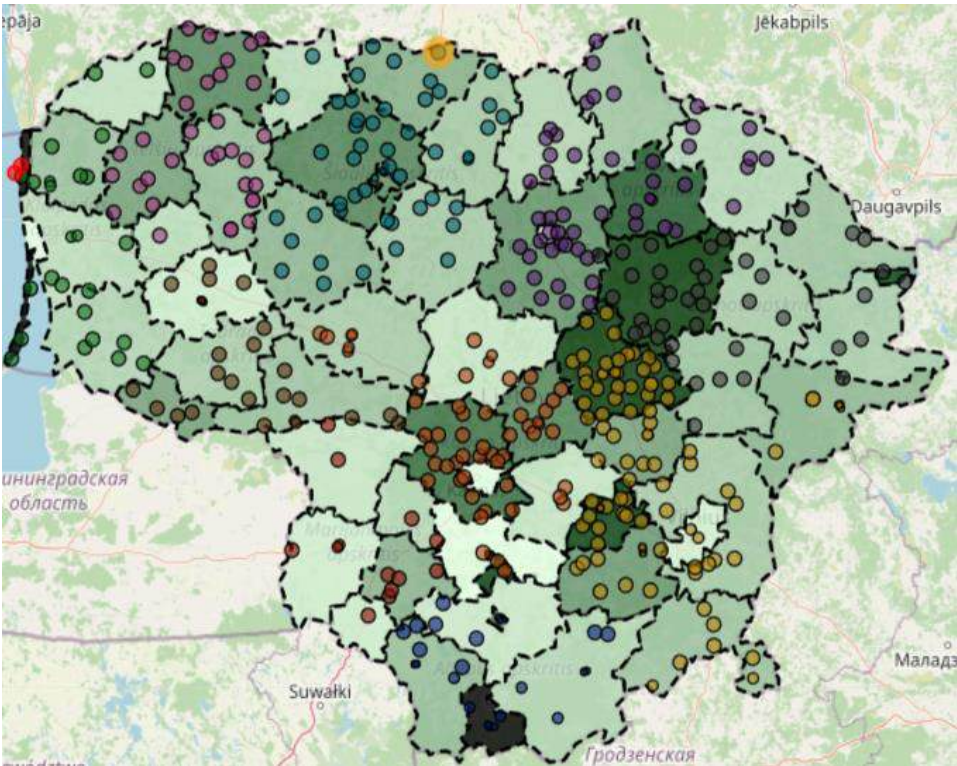
3

To implement the project in 2023-2028 and educate 100 000 residents.

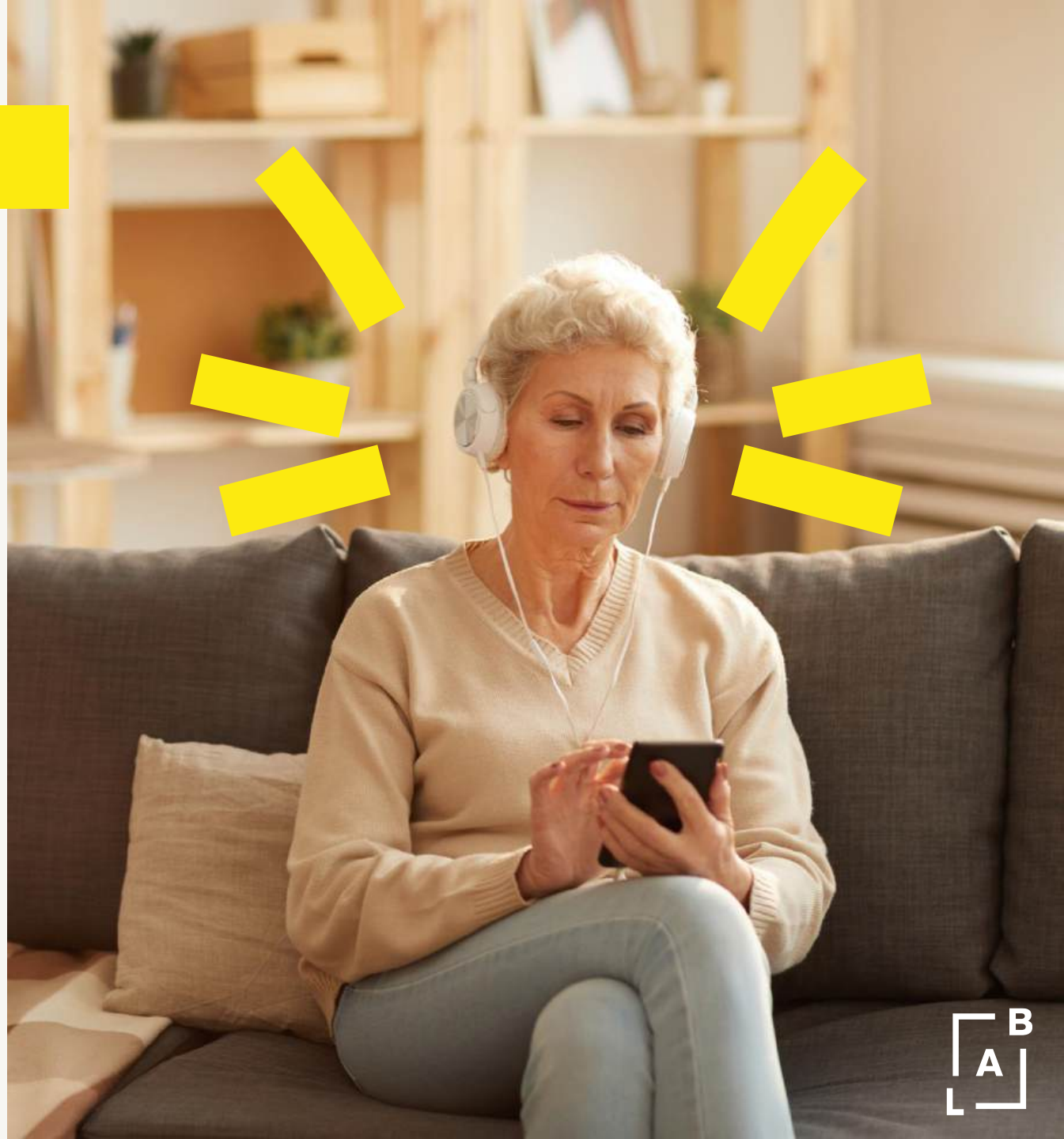
Ways to read digital books

Intermediate Results

**10 % of the Lithuanian
population can not
read regular printed
text**

Beneficiaries:

- people who are losing their vision due to age or illness;
- children with learning or developmental disabilities;
- children and adults with reading difficulties (such as dyslexia);
- visually impaired and blind persons;
- people who, due to a physical disability or illness, are unable to hold a book, turn pages, or sit for long periods.

2%

The blind and visually impaired

7%

People with print disability

1%

People with physical disabilities

Sole warrior

Drivers to the Change

1

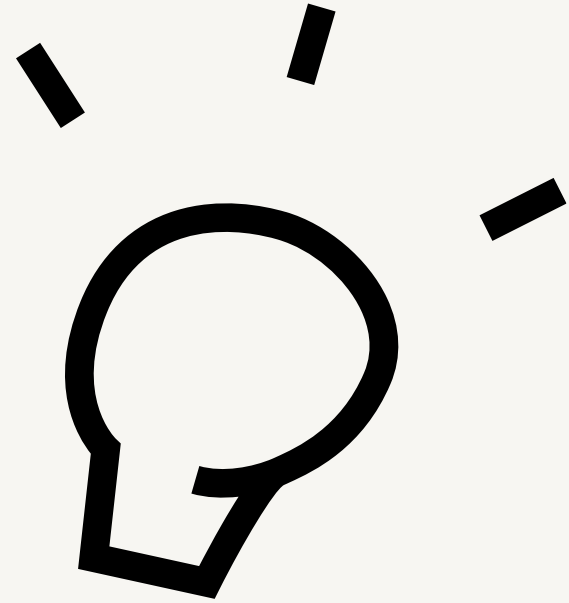
Financial support

2

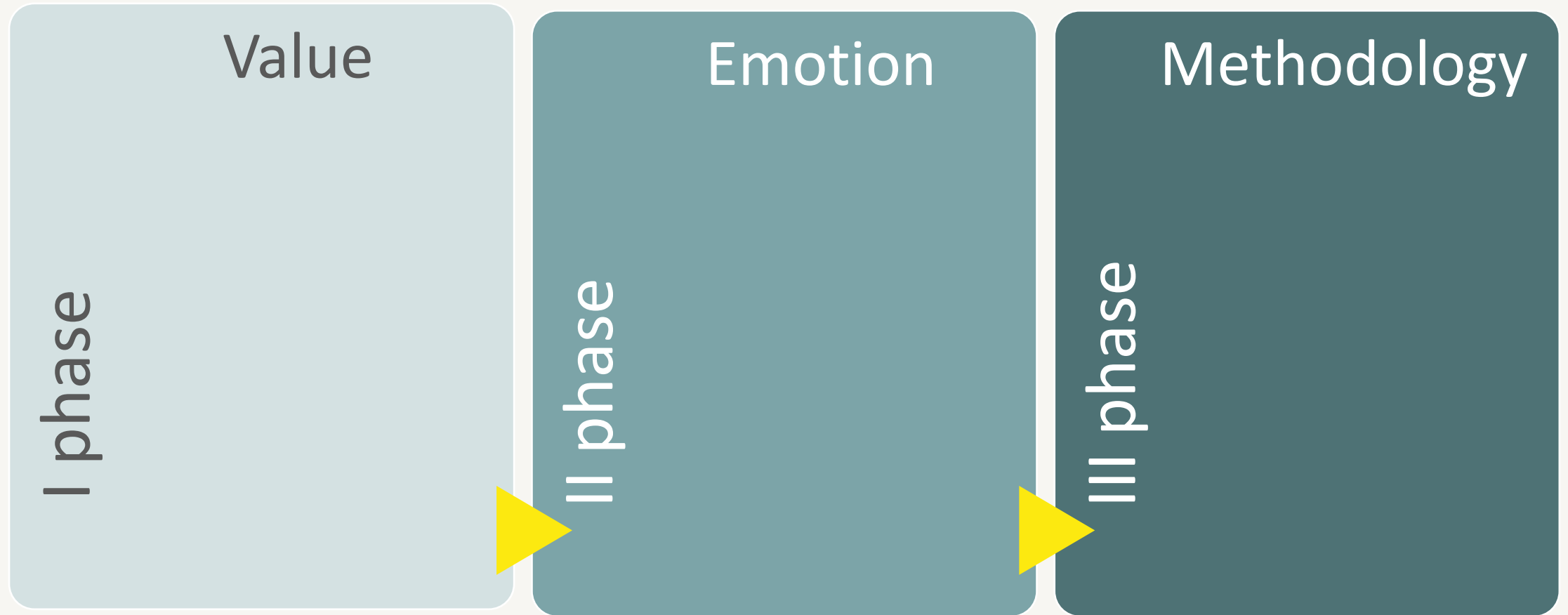
Managerial decision

3

Value change

Phases of idea implementation

**Phase I:
The Value-Based
Foundation for
Inclusion &
Community
Building**

1st Conference+ *Library for All, 2021*

Dimensions of the Manifesto

Inclusive:

- Social Environment;
- Collections;
- Physical Environment;
- Communication.

Getting To Know Each Other, 2022

**Phase II:
Emotional
Foundation &
Stereotype
destruction**

2nd Conference+ *Stories of Inclusion* 2023

Myths of Inclusion 2024

**Phase III:
Methodological
Framework &
Uniform Practice**

3rd Conference + *Leadership that Fosters Change* 2025

Dynamics

**1st Conference+
Manifesto**

2021

**Getting To Know
Each Other**

2022

**2nd Conference+
Stories of inclusion**

2023

Myths of Inclusion

2024

**3rd Conference+
Lydership and
Ambassadorship**

2025

How We Work

1

Local Networks of
Municipal Public
Libraries
Accessibility
Ambassadors

2

Coordinating Task
Force

Ambassadors of Accessibility

- Coordination of the development of accessibility improvement activities.
- Communication.
- Mediation.

Benefits of Cooperation

Viešoji biblioteka + ELVIS = laimingas skaitytojas

Kai bendradarbiauja viešosios bibliotekos ir ELVIS – informacija tampa prieinama visiems, paslaugos gerėja, bibliotekininkai mokosi, o skaitytojai gauna daugiau prieinamo ir kokybiško turinio.

Su metais raidės vis sunkiau perskaitomos... Ar bibliotekoje dar tiko man tinkamų knygų? – Balys, 73 m.

Mamą vargina progresuojanti Parkinsono liga... Ką galite pasiūlyti, nes knygos ji nebešauko? – Jurgis, 45 m.

Ar yra plonesnių, iliustruotų knygų, kurias galima ir klausyti? Man disleksija... – Liucija, 14 m.

Kiekvienam reikia tinkamo formato!

- Jurgio mamai: grotuvėlio ir garso knygų.
- Balui: programėlės ELVIS mini ir garso knygų.
- Liucijai: EPUB3 formato knygų (tekstas + garas) ir programėlės ELVIS.

Mūsų bibliotekoje kiekvienas ras sau tinkančią knygą!

Elvisių bibliotekininkė Nijolė

Kokia bibliotekų bendradarbiavimo vertė?

Virtualią biblioteką ELVIS įkūrė ir administruoja Lietuvos audiosensorinė biblioteka (LAB). Sklandus bendradarbiavimas tarp LAB ir viešųjų bibliotekų naudingas tiek skaitytojams, tiek pačioms bibliotekoms:

- Kuria žygias galimybes gauti informaciją – priemonių formatų knygas skaitytojai gali gauti arčiausiai namų esančioje bibliotekoje.
- Daugimasis šiekėlis mažina dubliavimą, gerina efektyvumą ir paslaugų kokybę.
- Skatina socialinę įtrauktį, didina bendruomenės informuotumą ir mokymosi visą gyvenimą galimybes žmonėms, negalintiems skaityti įprastai, kartu užtikrinant turimas bibliotekos paslaugas visiems.

Tapsi ELVIS administratoriumi – netiksi vienas!

LAB globoja pasirinkusius administruoti ELVIS ir siūlo šias naudas:

- Konsultacijos ir pagalba
- Mokymai
- Naujienlaiškiai
- Edukacijos ir bendri renginiai

Rašykite
info@labbiblioteka.lt

Skambinkite
Vilniuje +370 666 85 365
Kaune +370 666 85 285
Klaipėdoje +370 658 92 743
Šiauliuose +370 656 92 745
Panovėžyje +370 658 92 748
Ukmergėje +370 610 30 067

Meldžiuosi už tas bibliotekines... Elvisių knygą Juozas

- Resource sharing (collections, expertise, training, funding).
- Expanded services and audiences.
- Stronger advocacy for inclusivity and literacy. and...
- An increasing number of happy readers!

THANK YOU!

i.davidoniene@labiblioteka.lt

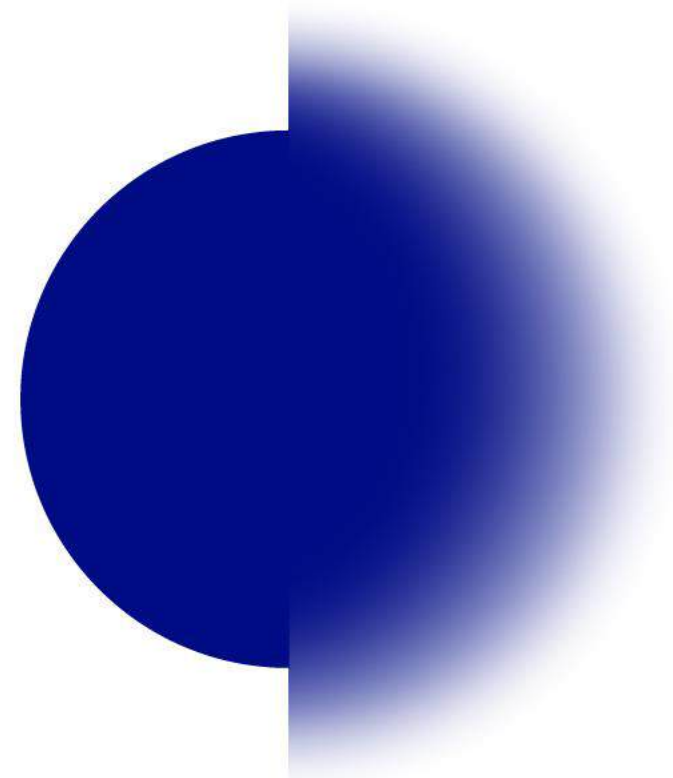

Lietuvos
audiosensorinė
biblioteka

Brigita Kosi

DRUŽABNE IGRE

– POVEZOVANJE, ZABAVA, PRILOŽNOST – ZA VSE

ZDSSS

Zveza društev
slepih in slabovidnih
Slovenije

Prva asociacija na besedo knjižnica – je verjetno izposoja knjig.

To je izjemno pomembno poslanstvo, a še zdaleč ne celotno poslanstvo javnih knjižnic.

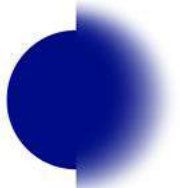
Izposoja knjig je storitev, ki jo koristi največje število obiskovalcev javnih knjižnic.

Knjižnice so mnogo več kot le prostor izposoje knjig. Imajo izredno dragoceno vlogo tudi na področju: informiranja, neformalnega izobraževanja... predvsem pa so pomemben prostor druženja, srečevanj, povezovanj.

Te dodatne priložnosti, ki jih uresničujejo javne knjižnice pa so še posebej pomembne za ranljive skupine ljudi.

Zakaj?

Ker imajo veliko manj možnosti in priložnosti.

Eden ključnih izzivov slepih in slabovidnih ljudi je vzpostavljanje in ohranjanje socialne mreže. To je točka, kjer bi bil odgovor javnih knjižnic izjemno dragocen in pomemben.

Prevečkrat pa se javne knjižnice tega svojega velika in pomembnega poslanstva ustrašijo ali ne zavedajo.

Česa se bojijo?

- Kako pristopiti do slepe ali slabovidne osebe?
- Kako prilagoditi stvari slepi ali slabovidni osebi?
- Kako spremljati slepo ali slabovidno osebo?

Morda gre razmišljanje koga tudi v smer:

»Saj imajo slepi svojo specialno knjižnico, gotovo je tam zanje že vse urejeno, zato ni potrebno, da bi se še mi ukvarjali s tem.«

In prav bi imel.

Slepi in slabovidni res imamo specialno knjižnico, ki se zelo trudi, da odgovarja na naše potrebe po prilagojenih knjigah in tudi za izvajanje različnih dogodkov.

Pomembno pa je vedeti, da slepi in slabovidni ljudje pripadamo obema svetovoma: svetu slepih in svetu videčih.

- V svet videčih, pa ni vedno lahko vstopiti če ne vidiš ali vidiš zelo malo.
- Specialna knjižnica za slepe in slabovidne je le v Ljubljani, zato ni vedno dostopna slepim in slabovidnim ljudem z drugih koncev Slovenije.
- Zelo pomembno je imeti »točko srečevanj« v kraju bivanja ali blizu kraja bivanja, ker na teh točkah se lahko srečamo z ljudmi z našega okolja. Te točke so priložnost vzpostavljanja in ohranjanja pomembnih socialnih vezi z ljudmi z naše okolice.
- Biti resnično vključen je popolnoma nekaj drugega kot biti zraven. Slepí pogosto niso niti »zraven« kaj šele, da bi bili resnično vključeni.
Igre pa omogočajo ravno to – **biti vključen!**

Družabne igre so čudovito orodje za:

- Vključevanje
- Povezovanje
- Doživljanje prijetnih občutkov – zabave
- Krepitev različnih spretnosti in kompetenc

Kako lahko »uporabimo« to orodje?

- To, da je nekaj prilagojenih družabnih iger na voljo, je najmanj zahteven korak. Prilagojene igre se da kupiti, to ni niti finančno niti organizacijsko zahtevno, a je temu primeren tudi učinek.

- **Igranje različnih družabnih iger – organiziran dogodek.**

Potrebno je vložiti nekaj časa v informiranje ljudi o dogodku in v to, da je tam nekdo, ki igro zna igrati. Pri tem se je potrebno pripraviti na to, da bo potrebno vložiti kar nekaj časa, da bodo slepi in slabovidni ljudje zares upali verjeti, da je to resnično namenjeno tudi njim.

Uspeh je vsak slep ali slaboviden človek, ki si bo upal pridružiti se.

Dostopnost se ukvarja predvsem z mejami zunaj nas, a glavne in največje meje, so v nas, v slepih in slabovidnih samih. Smiselno je, da s takimi dogodki vztrajate v nekem daljšem časovnem obdobju npr. 1x mesečno skozi vse leto. Pri tem je potrebno biti pozoren na to, da bo informacija res dosegla slepe in slabovidne. Plakata morda ne bodo videli.

- **Učenje določene igre ali tečaj** npr. šaha. Slepí in slabovidni ljudje so pri tem lahko udeleženci ali izvajalci. Med slepimi in slabovidnimi imamo odlične šahiste, tarokaše...
- **Prilagajanje določene igre;** je aktivnost, projekt, kjer so prav tako lahko vključeni vsi: videči, slepi, slabovidni... Pri tem se v res veliki meri zgodijo povezave med ljudmi. Saj je v tem procesu potrebno izmenjevati izkušnje, znanja, mnenja. Stvari je včasih potrebno narediti skupaj še s kom, se morda srečati izven knjižnice, izmenjati e-naslove ali telefonske številke.
Pri prilagajanju igre smo resnično enakovredno vključeni vsi, ne glede na naše različne okoliščine.

Tipi iger glede na zahtevnost prilagajanja:

- Igre, ki jih ni treba prilagajati: Kalaha, 3 v vrsto, nogomet s krožci...
- Igre, ki zahtevajo manjše prilagoditve: karte, loti karoti, 4mation
- Igre, katerih prilagajanje je zahtevno: vrtiljak čustev

Največ zadovoljstva seveda prinesejo zahtevni projekti se je pa potrebno zavedati, da ti projekti potrebujejo tudi kar nekaj časa, nekaj sredstev in organizacije.

Kako prilagoditi igre, da bodo dostopne slepim?

Slepota in slabovidnost prinašata širok spekter izzivov. Naše smernice prilagajanja, želijo upoštevati potrebe vseh slepih, slepih z ostankom vida in slabovidnih ljudi. Vedeti moramo, da vsi slepi ljudje ne uporabljajo brajice, nekaterim je bolj v pomoč zvok.

Prilagajanje igralne plošče: ključna je izbira materiala, ki mora upoštevati: trajnost in težo.

Prilagoditve: dimenzija, 0,5 cm rob, fiksacija igralnih figuric, povezava igralnih polj, dostopnost pomembnih informacij. Upoštevati pa moramo tudi dobre barvne kontraste, enostavnost in jasnost slik.

Prilagoditev možičkov: velikost, tipna, vizualna.

Prilagoditev kocke: velikost, tipna, vizualne.

Slike: opis slik, tipna slika.

Prilagoditev navodil: ustreznost formatov, legenda, oblika.

Prilagoditve igre same: čas, aktivnosti.

Prilagoditev kart

Praktična rešitev:

- Igri s kocko je dobro priložiti manjši »pladenj«, ki je namenjen omejitvi površine za metanje kocke, kar zelo olajša igranje takšne igre slepim in slabovidnim.
- Če je igralna plošča velika, je dobro, da je izdelana tako, da jo je mogoče zložiti ali razstaviti.
- Pri prilagoditvi igre je potrebno pomisliti na prenašanje igre. Dobro je, da je del igre tudi škatla, kovček... v katerega se lahko vsi deli igre pospravijo.
- Pri označevanju elementov igre z brajico, je potrebno uporabljati čim krajše zapise.
- Pri tipnih oznakah moramo paziti da so lično oblikovane.

- Nič ni narobe, če je vizualna podoba igre spremenjena. Pomembno je, da so ohranjeni vsi elementi igre, ki omogočajo igranje igre tako slepim in slabovidnim kot videčim.
- Igro, morebitne opise slik in navodila mora pregledati slepa in slabovidna oseba.

Ni dragocen le cilj. Pot je tista, ki nas mnogo nauči in na kateri se največ doživi. Zato ne bodite preveč usmerjeni le v cilj. Nič hudega, če nam prvič ne uspe – vse so le priložnosti za učenje – in ta resnično vključuje vse!

PRILAGAJANJE DRUŽABNIH IGER SLEPIM IN SLABOVIDNIM

Slepota in slabovidnost prinašata širok spekter izzivov. Naše smernice prilagajanja, želijo upoštevati potrebe vseh slepih, slepih z ostankom vida in slabovidnih ljudi. Vedeti moramo, da vsi slepi ljudje ne uporabljajo brajice, nekaterim je bolj v pomoč zvok.

PRILAGAJANJE DRUŽABNIH IGER SLEPIM IN SLABOVIDNIM

Prilagajanje igralne plošče: ključna je izbira materiala, ki mora upoštevati: trajnost in težo.

Prilagoditve: dimenzija, 0,5 cm rob, fiksacija igralnih figuric, povezava igralnih polj, dostopnost pomembnih informacij. Upoštevati pa moramo tudi dobre barvne kontraste, enostavnost in jasnost slik.

Prilagoditev možičkov: velikost, tipna, vizualna.

Prilagoditev kocke: velikost, tipna, vizualne.

Slike: opis slik, tipna slika.

Prilagoditev navodil: ustreznost formatov, legenda, oblika.

Prilagoditve igre same: čas, aktivnosti.

Prilagoditev kart: brajica ali tipne oznake

PRILAGAJANJE DRUŽABNIH IGER SLEPIM IN SLABOVIDNIM

Praktična rešitev:

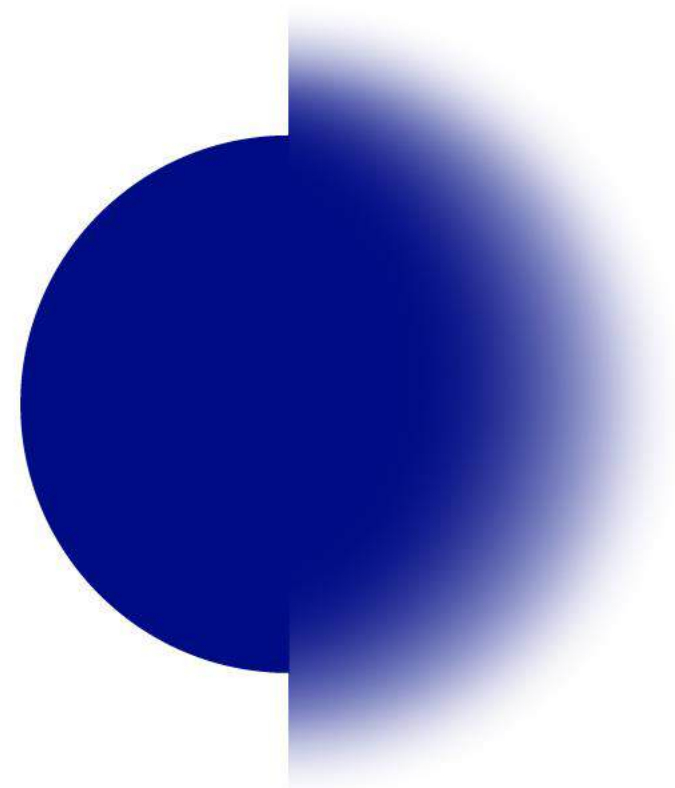
- Igri s kocko je dobro priložiti manjši »pladenj«, ki je namenjen omejitvi površine za metanje kocke.
- Če je igralna plošča velika, je dobro, da je izdelana tako, da jo je mogoče zložiti ali razstaviti.
- Pri prilagoditvi igre je potrebno pomisliti na prenašanje igre. Dobro je, da je del igre tudi škatla, kovček... v katerega se lahko vsi deli igre pospravijo.
- Pri označevanju elementov igre z brajico, je potrebno uporabljati čim krajše zapise.
- Pri tipnih oznakah moramo paziti da so lično oblikovane.
- Nič ni narobe, če je vizualna podoba igre spremenjena. Pomembno je, da so ohranjeni vsi elementi igre, ki omogočajo igranje igre tako slepim in slabovidnim kot videčim.
- Igro, morebitne opise slik in navodila mora pregledati slepa in slabovidna oseba.

Smernice za prilagajanje družabnih iger slepim in slabovidnim je pripravila:
Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

Hvala za pozornost!

Brigita Kosi

Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije

ZDSSS

Zveza društev
slepih in slabovidnih
Slovenije

Dostopnost na RTV Slovenija

Andrej Tomažin

Služba za dostopnost programov

RTV Slovenija

Andrej.Tomazin@rtvslo.si

Dostopnost in tehnike dostopnosti

“**Dostopnost** pomeni **prilagajanje fizičnega okolja, izdelkov, storitev, tehnologij in informacij** vsem pripadnikom družbe – ne glede na njihovo invalidnost, jezik, starost ali katerokoli drugo osebno okoliščino.”

“**Tehnike dostopnosti** predstavljajo pomembno **orodje za vključevanje oseb z invalidnostmi, mladih in drugih ranljivih skupin** v informacijsko družbo – naj gre za medije, spletne platforme ali izobraževalni sistem.”

<https://www.mipi.si/dostopne-informacije-so-most-do-vkljucujoce-druzbe>

Uporabniki tehnik dostopnosti

- Ljudje z okvaro vida;
- Ljudje z okvaro sluha;
- Ljudje z intelektualnimi oviranostmi;
- Ljudje s težavami pri branju;
- Starejši s pešanjem vida ali sluha;
- Osebe, ki se učijo slovenskega jezika, itn.

Tehnike dostopnosti na RTV Slovenija

[=] [s=]	podnapisi za gluhe in naglušne
[<]	tolmačenje v znakovni jezik
[··]	zvočni opisi
[o]	zvočni podnapisi
[~]	lahko razumljiv jezik (lahko branje)

Novice v lahko razumljivem jeziku?

Lahko razumljivi jezik, je “vsaka jezikovna različica, ki izboljša razumljivost.”
(ISO/IEC 23859:2023)

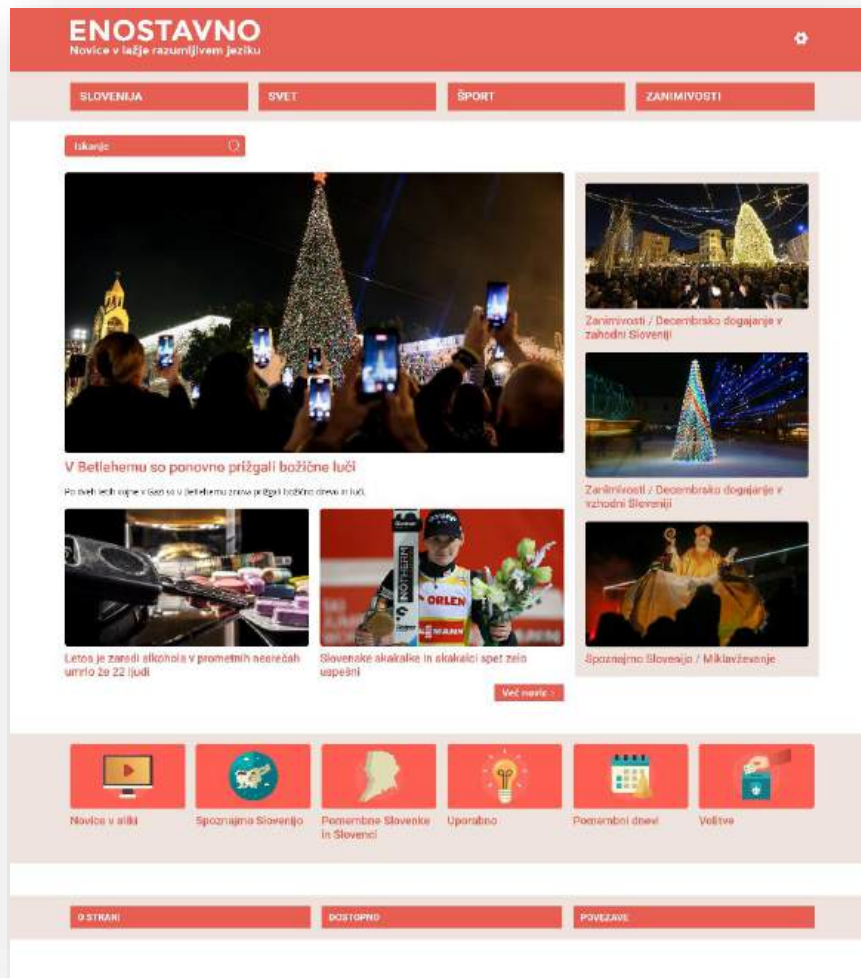
Lahki jezik je najbolj poenostavljena različica, namenjena osebam s težavami pri razumevanju besedil.

Preprosti jezik je jezikovna različica, namenjena laičnemu bralcu, pri kateri so besedišče, zgradba in oblikovanje besedila tako preprosti, da lahko bralci “zlahka najdejo, kar potrebujejo, razumejo, kar so našli, in to informacijo tudi uporabljajo”.

Ciljne skupine?

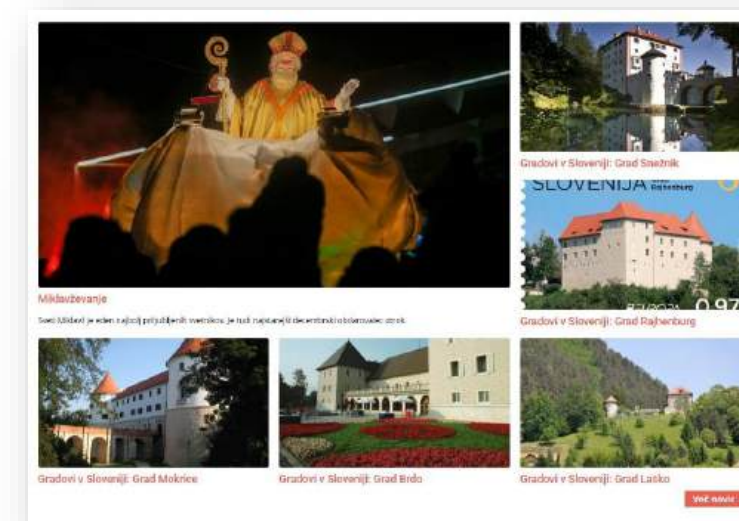
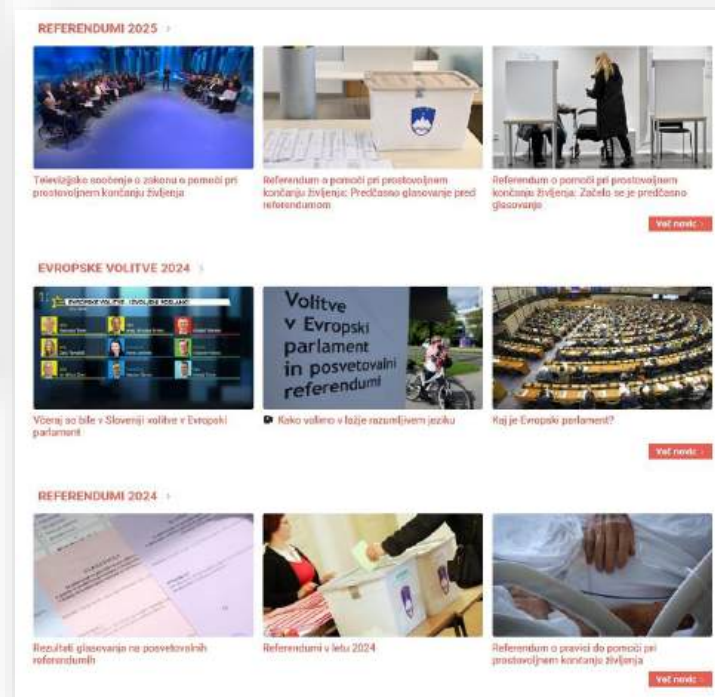
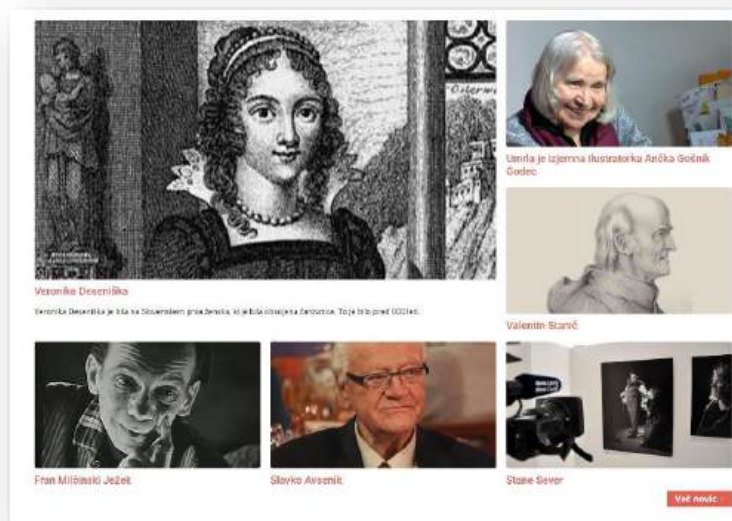
- Ljudje z intelektualno oviranostjo ali slabšimi jezikovnimi spretnostmi;
- Starejši odrasli, otroci in mladi;
- Vsak, ki želi jasno strukturirane informacije;
- Tujci, ljudje, ki se še učijo slovenski jezik.

Enostavno na RTVSLO (1/3)

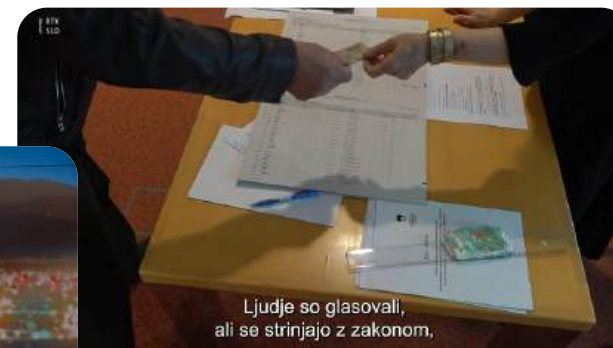
- 2020 – enkrat na teden
- 2021 – novice vsak dan
- Tretjina novic predstavlja aktualne novice iz Slovenije
- Poročanje o volitvah in referendumih
- Recepti, zanimivosti, pomembne Slovenke in Slovenci, nasveti za potovanja po Sloveniji itn.

Enostavno na RTVSLO (2/3)

Enostavno na RTVSLO (3/3)

- Priprava pilotnih oddaj v različnih AV-formatih;
- Razvoj delovnih procesov;
- Zbiranje povratnih informacij.

Raziskave in povratne informacije

- Ne veljajo enaka pravila kot za napisana besedila;
- Govor naj bo nekoliko počasnejši, a ne prepočasen;
- Pomen ritma in usposobljenega govorca;
- Preproste besede, kratki stavki;
- Jasna struktura, ena tema;
- Vizualni elementi za večje razumevanje;
- Pojasniti je treba le bistveno.

Drugod po Evropi?

Pregled evropskih držav, ki ustvarjajo novice v lahko razumljivem jeziku, dostopne na različnih platformah (spletni članki, televizijski programi, radijske oddaje in tiskane publikacije).

Avstrija, Belgija, Finska, Nemčija, Italija, Latvija, Nizozemska, Norveška, Srbija, Slovenija, Španija, Švedska, Švica, Združeno kraljestvo.

Vir: *Handbook of Easy Languages in Europe* (Frank & Timme, 2021, ur. Camilla Lindholm in Ulla Vanhatalo) & projekt ENACT

Projekt ENACT (2024–2026)

Veliko ljudi po Evropi težko razume običajne novinarske prispevke.

Osrednje aktivnosti

- Povezovanje strokovnjakov iz držav EU;
- Pregled že obstoječih praks in najučinkovitejših metod za pripravo novic v lahko razumljivem jeziku;
- Razvoj smernic za dostopne novice v avdiovizualnih medijih;
- Spletno vozlišče s primeri za širšo javnost in strokovnjake.

Projekt ENACT (2024–2026)

Komu je namenjen?

- Strokovnjakom;
- ustvarjalcem;
- medijskim organizacijam.

Z vključevanjem v proces produkcije medijskih vsebin v lažje razumljivi obliki sodelujejo tudi ciljne skupine.

Temeljno načelo

Dostop do razumljivih informacij je bistven za svobodno oblikovanje mnenja in za vključujočo demokracijo.

Pravica do informiranosti

- Ustava RS; Konvencija o pravicah invalidov
- Zakon o izenačevanju možnosti invalidov
- Zakon o RTV Slovenija
- Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah (14.a in 14.b člen)
- Zakon o dostopnosti do proizvodov in storitev za invalide
- Pravilnik o podrobnejših pogojih glede dostopnosti storitev, ki invalidom zagotavljajo dostop do avdiovizualnih medijskih storitev
- Zakon o elektronskih informacijah in drugi zakoni in akti.

Izzivi na področju zagotavljanja tehnik dostopnosti

- Ozaveščanje družbe o pomenu dostopnosti in vključujoči družbi;
- razvoj stroke in novih poklicev na področju dostopnosti ter izobraževanje;
- razvoj novih IKT, predvsem govornih tehnologij;
- zagotovitev tehnik dostopnosti na vseh komunikacijskih in distribucijskih kanalih;
- zagotovitev kakovosti tehnik dostopnosti;
- zadostno financiranje.

Več o dostopnosti na RTV Slovenija

Multimedijski center RTV Slovenija (MMC)

www.rtv slo.si

www.dostopno.si

www.enostavno.info

LAHKA

Predstavitev strokovnih priporočil
*Kompetenčnega centra za
lahko branje z naslovom*
**Knjižnične storitve za uporabnike
iz ranljivih ciljnih skupin**

Branka Mrđenović,
Kompetenčni center za lahko branje

Vključevalnost splošnih knjižnic
Ljubljana, 11. december 2025

KOMPETENČNI
CENTER ZA
LAHKO BRANJE

Osrednje območne knjižnice

UVOD

Strokovna priporočila KCLB:

- definicija in pravila lahkega branja;
- stopnje in ciljna skupina lahkega branja;
- ureditev gradiva v knjižnici (lahko branje);
- priročnik celostne grafične podobe;
- prilagoditve prostorov in storitev za uporabnike iz RCS;
- storitve in dejavnosti za uporabnike lahkega branja;
- kompetence zaposlenih.

**KNJIŽNIČNE STORITVE ZA UPORABNIKE
IZ RANLJIVIH CILJNIH SKUPIN**

Priporočila Kompetenčnega centra
za lahko branje

KAJ JE LAHKO BRANJE?

Koncept lažjega jezika

Nomura idr. (2010) opredelijo lahko branje z dvema definicijama:

1. Lahko branje kot lingvistična priredba:

Besedilo je lažje za branje kot povprečno besedilo, vendar njegova vsebina ni nujno lažje razumljiva.

2. Lahko branje kot celostna prilagoditev:

Besedilo je hkrati lažje za branje in razumevanje, kar zagotavlja večjo dostopnost informacij.

EASY

PLAIN

ACCESSIBLE

LEICHTE SPRACHE

Razvoj pravil lahkega branja v Sloveniji

V Sloveniji so bila pravila lahkega branja formalno definirana v okviru projekta

Lahko je brati: razvoj temeljnih usmeritev, metod, didaktičnih gradiv in spremljajočih orodij za lahko branje v Sloveniji (2017–2019).

Knapp (2019) opredeli pomen lahkega branja z naslednjo definicijo:

“Lahko branje so **informacije**, ki jih lahko **najdemo**, lahko **beremo** in lahko **razumemo**.” (str. 18).

PRAVILA LAHKEGA BRANJA

SLOVENSKA PRAVILA

Oblikovna pravila

Za povečanje berljivosti besedil je priporočljivo upoštevati naslednje smernice:

- **pisava:** uporaba niserifne pisave (brez repkov), kot sta Arial ali Verdana,
 - **velikost pisave:** najmanj 14 točk,
 - uporaba malih tiskanih črk,
 - **večji razmik** med besedami in črkami,
- **izogibanje posebnostim:** ne uporabljamo ležeče pisave (italic), osenčenih ali drugih dekorativnih pisav,
 - **leva poravnava besedila,**
 - **razmik med vrsticami** najmanj 1,5,
- **krepi tisk za označevanje govora** (namesto narekovajev, saj so ti težji za branje)
 - priporočena je uporaba **krem mat papirja**, saj ta zmanjšuje bleščanje,
- **slike morajo biti jasne in razumljive** (poleg besedila naj bodo tudi slike za oceno njihove ustreznosti testirane s testnimi bralci – validatorji).

PRAVILA LAHKEGA BRANJA

SLOVENSKA PRAVILA

Jezikovna pravila

Pri jezikovni zasnovi besedila so ključni naslednji elementi:

- **besedje:** uporaba slovenskih in preprostih besed (kadar uporaba enostavnejših izrazov ni mogoča, je treba besede razložiti),
- **jasnost:** izogibamo se kraticam, okrajšavam, zaimkom, pomanjševalnicam; besed ne delimo,
 - **konsistentnost:** iste izraze uporabljamo skozi celotno besedilo,
 - **nagovor:** besedilo naj neposredno nagovarja bralca,
 - **stil:** uporabljamo trdilne povedi in tvorni način,
 - **preprostost:** naslov naj bo jasen in besedilo kratko, vsebuje naj le ključne informacije,
- **števila:** premislimo, ali so potrebna (velike številke in odstotki so pogosto težko razumljivi),
- **skladnja:** uporabljamo kratke povedi in preproste stavčne strukture; namesto narekovajev uporabimo krepki tisk.

STOPNJE LAHKEGA BRANJA

1. stopnja – senzorična

- **oznaka: 1,**
- barva: **modra - knjiga z belo dlanjo** (ponazarja pridobivanje informacij s pomočjo čutil),
- **značilnosti:** - multisenzorni pristop (vid, vonj, okus, dotik, gibanje)
 - bralca vključimo v zgodbo,
 - uporabniki informacije pridobivajo s pomočjo čutil, razumejo posamezne besede,
- **ciljna skupina:**
 - ljudje, ki ne znajo brati in težko berejo tudi slike;
 - ljudje s telesnimi težavami in nevrološkim ovirami,
- **kazalniki:**
 - brez besedila,
 - lahko delno slike,
 - predmeti,
 - multisenzorne spodbude.

STOPNJE LAHKEGA BRANJA

2. stopnja – zelo poenostavljena dela

- **oznaka:** 2,
- **barva:** zelena - dve zeleni knjigi,
- **značilnosti:**
 - malo ali celo nič besedila,
 - veliko nazornih slik,
 - sem spadajo npr. tudi prometni znaki
- **ciljna skupina:** začetni bralci in osebe, ki potrebujejo vizualno podporo za razumevanje informacij,
- **kazalniki:**
 - brez besedila ali zelo malo besedila,
 - enostavčne povedi,
 - vsaka poved v novi vrstici,
 - do 5 besed v vrstici,
 - uporaba dvogovora,
 - veliko slik in drugega ilustrativnega gradiva,
 - zelo poenostavljena vsebina,
 - zelo lahko za razumevanje.

STOPNJE LAHKEGA BRANJA

3. stopnja – enostavnejše besedilo

- **oznaka:** 3,
- **barva:** rumena - tri rumene knjige,
- **značilnosti:** ravnotežje med enostavnim besedilom in nazornimi slikami,
- **ciljna skupina:** bralci s srednje razvito bralno spretnostjo, ki potrebujejo jasno strukturirane informacije.
- **kazalniki:**
 - zelo enostavno besedilo,
 - lahko večstavčne povedi,
 - po en stavek v vrstici,
 - 5 do 7 besed v stavku,
 - ločila: prevladuje pika, ostalim ločilom se raje izogibamo,
 - lahko dvogovor.

STOPNJE LAHKEGA BRANJA

4. stopnja – zahtevnejše enostavno branje

- **oznaka:** 4,
- **barva:** rdeča - štiri rdeče knjige,
- **značilnosti:** besedilo je daljše in bolj kompleksno, vendar še vedno prilagojeno načelom lahkega branja,
- **ciljna skupina:** bralci začetniki in samostojni bralci,
- **kazalniki:**
 - praviloma male tiskane črke,
 - lahko že jasne in razumljive večstavčne povedi,
 - v stavkih je lahko 10 in več besed,
 - v povedi je lahko do 20 besed,
 - ločila: pika, klicaj, vprašaj, vejica, dvopičje.

KDO POTREBUJE LAHKO BRANJE?

Ciljne skupine, ki so jim lažje berljive informacije in besedila namenjeni, se delijo v dve glavni kategoriji:

- osebe, ki bodo gradiva v lahko berljivi obliki potrebovale trajno, na primer osebe z različnimi oblikami oviranosti, in
- osebe, ki morda čez čas ne bodo več potrebovale lahkega branja, kot so neizkušeni bralci, tujci itd. (Nomura idr., 2010).

Ciljni skupini lahko dodatno razvrstimo glede na starost, pri čemer ločimo:

- odrasle, • mlajše odrasle, • otroke.

Različne države, različne definicije ... nekatere države vključujejo tujce, priseljence ... druge ne.

UREDITEV GRADIVA V ZBIRKI IN POSTAVITEV GRADIVA V LAHKEM BRANJU

Posebna pozornost:

- ureditev in postavitve gradiva v specializiranih zbirkah, ki so namenjene ranljivim ciljnim skupinam
- upoštevati potrebe **knjižnice in lokalnega okolja**
- odločitev glede **strokovnega gradiva** (za strokovnjake)
- odločitev glede **postavitve gradiva** (za otroke in odrasle, glede na stopnje lahkega branja)
- uporaba **legende in piktogramov**.

Primer KOKR: ZBIRKA BEREM ZLAHKA

SEZNAMI GRADIVA

**SPECIALIZIRANA ZBIRKA ZA
KNIŽNIČARSKO STROKOVNO JAVNOST:**
Specializirana zbirka gradiva za podporo ob
izgradnji posebne zbirke za ranljive ciljne
skupine

1. Specializirana zbirka

**SEZNAM ZA LAHKO
BRANJE**

© 2014 vs. vsebine izvirno. Zasedel Rika

2. Seznam za lahko branje

**Seznam strokovnega
gradiva za delo z ranljivimi
ciljnimi skupinami**

3. Seznam za strokovnjake

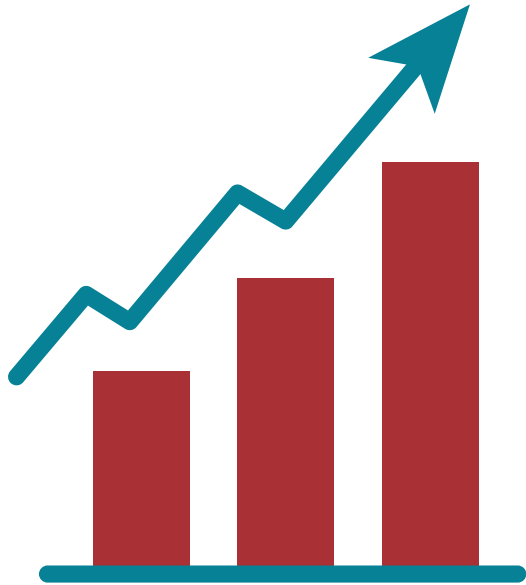
FIZIČNA DOSTOPNOST ZBIRKE

Posebna pozornost:

- osvetlitev,
- fizičen dostop,
- posebne police za prezentacijo knjig,
- druga oprema: računalniki, primerni stoli, lupe itd.

STATISTIČNI PODATKI

Za učinkovito delovanje knjižnic je nujno spremljanje statistike na vseh področjih njihove dejavnosti.

Poleg beleženja števila obiskovalcev in vodenih ogledov zbirke je pomembno tudi spremljanje statistike zaloge in izposoje gradiva.

Priporočljivo je, da knjižnice primerjajo izposajo gradiva med leti, hkrati pa analizirajo rast zbirke in pridobivanje novih naslovov.

PRIROČNIK CELOSTNE GRAFIČNE PODOBE ZBIRKE

Za gradivo, namenjeno ranljivim ciljnim skupinam, je priporočljivo uporabljati enoten sistem označevanja v vseh knjižnicah.

Enotna vizualna identifikacija in sistematična organizacija gradiva prispevata k boljši dostopnosti in uporabniški izkušnji.

Priročnik je javno dostopen na spletni strani Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika in je brezplačno na voljo knjižnicam ter strokovni javnosti.

PRILAGODITVE KNJIŽNIČNIH PROSTOROV IN STORITEV

Zagotavljanje enakega dostopa do knjižničnih virov in storitev za vse uporabnike, ne glede na njihove fizične, senzorične ali kognitivne omejitve, je ključnega pomena.

Knjižnični prostori in storitve morajo biti zasnovani tako, da omogočajo vključitev vseh uporabnikov ter spodbujajo samostojnost in enakopravnost.

Fizična dostopnost

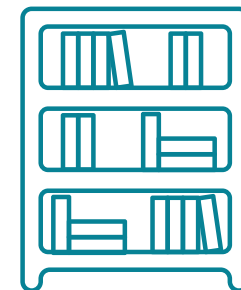
Vizualna dostopnost

Digitalna dostopnost

Podpora uporabnikom z nevrološko raznolikostjo

Prilagoditve storitev in dejavnosti

Dostopnost za gluhe in naglušne

FIZIČNA DOSTOPNOST

Za zagotavljanje fizične dostopnosti knjižnice je potrebno poskrbeti za:

- dostopne poti in vhode,
- rampe in dvigala,
- dovolj široka vrata in prehode, ki omogočajo dostop invalidskim vozičkom,
- prilagojeno pohištvo, vključno z višinsko nastavljivimi računalniškimi mizami,
- sanitarije, prilagojene uporabnikom z gibalnimi ovirami (oprijemala, primerno nameščeni umivalniki in ogledala).

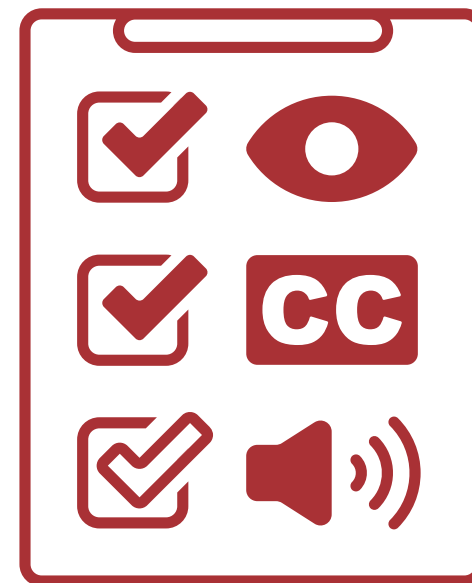
VIZUALNA DOSTOPNOST

Uporabnikom s slabovidnostjo lahko dostopnost izboljšamo z:

- ustrezno, nebleščečo osvetlitvijo,
- jasnimi in dovolj velikimi oznakami,
- napisi v brajici in piktogrami,
- uporabo visokokontrastnih barv in ustreznih tipografij.

Za dodatno podporo so lahko na voljo:

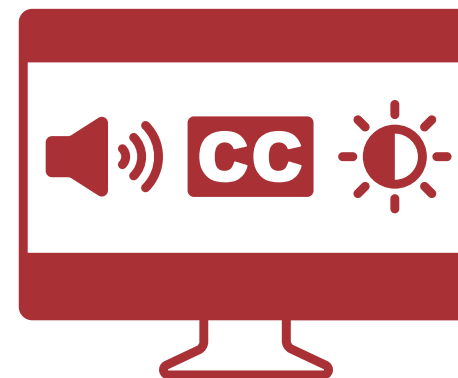
- povečevalna stekla in elektronske lupe,
- zasloni z visokim kontrastom,
- Braillove vrstice in tiskalniki,
- dostop do zvočnih knjig v fizični obliki in preko aplikacije Audibook.

DIGITALNA DOSTOPNOST

Za izboljšanje dostopnosti knjižnic za gluhe in naglušne uporabnike je priporočena uporaba:

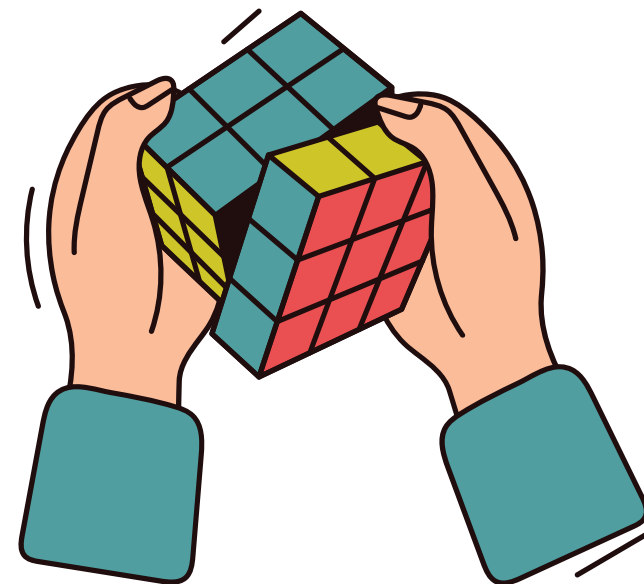
- indukcijskih zank in ojačevalnikov zvoka,
- vizualnih opozorilnih sistemov (npr. svetlobni signali za alarme),
- podnapisov in nadpisov pri predstavitvah ter predavanjih,
- prilagojenih slušalk in ozvočenja.

PODPORA UPORABNIKOM Z NEVROLOŠKO RAZNOLIKOSTJO

Za osebe s senzorično preobčutljivostjo in drugimi oblikami nevrološke raznolikosti je pomembno zagotoviti:

- mirne prostore za umik in sprostitev,
- senzorične nahrbtnike z antistresnimi pripomočki (npr. žogice za stiskanje, na otip prijetni materiali, slušalke za zmanjšanje hrupa, ročne igre, kot je rubikova kocka).

PRILAGODITVE STORITEV IN DEJAVNOSTI

Poleg prostorskih prilagoditev morajo knjižnice uporabnikom s posebnimi potrebami ponuditi tudi:

- individualno prilagojene storitve in svetovanje,
- dostopne in prilagodljive izobraževalne programe,
- prilagojene kulturne in izobraževalne dogodke,
- personalizirano pomoč pri iskanju gradiva.

STORITVE IN DEJAVNOSTI ZA UPORABNIKE LAHKEGA BRANJA

OSEBNI KNJIŽNIČAR

Storitev je namenjena uporabnikom, ki imajo težave z vzpostavljanjem socialnih kontaktov in potrebujejo vnaprej znane oziroma čim bolj predvidljive situacije.

Cilj storitve "osebni knjižničar" je omogočiti oziroma olajšati uporabnikom, ki potrebujejo dodatno podporo, dostop do informacij, branja in knjižničnih storitev.

Osebni knjižničar uporabniku nudi prilagojeno podporo, mu pomaga pri iskanju gradiva in informacij in omogoča boljšo prilagoditev v knjižničnem okolju.

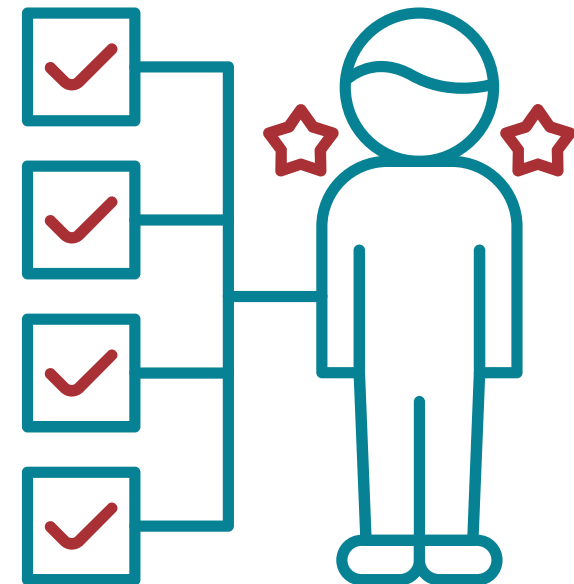
KOMPETENCE ZAPOSLENIH

1. Kompetence zaposlenih pri delu z ranljivimi skupinami uporabnikov v knjižnicah

Za uspešno delo z bralci, ki potrebujejo lahko branje, je ključnega pomena, da so strokovni delavci knjižnic **ustrezno usposobljeni in kompetentni**.

Strokovne kompetence knjižničarjev, ki delajo z ranljivimi skupinami, **segajo prek tradicionalnih bibliotekarskih znanj in vključujejo področja psihologije, sociologije, socialnega dela, andragogike, specialne in rehabilitacijske pedagogike**.

Knjižničarji morajo celostno razumeti potrebe svojih uporabnikov in znati prilagoditi knjižnične storitve tako, da zagotavljajo njihovo dostopnost in uporabnost.

KOMPETENCE ZAPOSLENIH

2. Strokovne kompetence

Strokovne kompetence bibliotekarjev za delo z ranljivimi skupinami uporabnikov obsegajo **poznavanje temeljnih načel bibliotekarske stroke, obvladovanje orodij, virov in tehnologij ter razumevanje različnih strokovnih področij**, ki omogočajo učinkovito delo s temi skupinami.

Gre za znanja in spretnosti, ki jih je mogoče **pridobiti s formalnim izobraževanjem, dodatnim usposabljanjem in strokovnim razvojem.**

Bibliotekarsko znanje in izkušnje

Poznavanje fonda in dostopa do informacij

Razumevanje posebnih potreb otrok in odraslih

Poznavanje preferenc uporabnikov in njihovih informacijskih potreb

Vzpostavljanje partnerskega sodelovanja z uporabniki in organizacijami

Delovanje v skladu z etičnimi normami in poklicnim kodeksom

Permanentno izobraževanje in prenos strokovnih spoznanj v prakso

Uporaba metod raziskovanja in vrednotenja zadovoljstva uporabnikov

Poznavanje in obvladovanje informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT)

KOMPETENCE ZAPOSLENIH

3. Splošne kompetence

Splošne kompetence obsegajo **vrednote, osebnostne lastnosti in spretnosti**, ki knjižničarjem omogočajo uspešno delo z ranljivimi uporabniki.

Razvijajo se skozi **izkušnje in osebni razvoj** ter predstavljajo temelj za vzpostavljanje zaupanja, prilagajanje storitev in zagotavljanje vključujočega okolja.

Potrpežljivost in prilagodljivost

Komunikacijske spretnosti

Medkulturna kompetenca

Sposobnost in motivacija za strokovni in osebni razvoj

Ekstravertiranost in empatija

Sposobnost kolektivnega delovanja

Iznajdljivost in prilagodljivost

Spretnosti reševanja konfliktov

Organizacijske sposobnosti

PRILOGA 1: Tabela za oceno dostopnosti knjižnice

Zunanje okolje

Vhodi in notranja infrastruktura

Zbirka in programi

Sanitarni prostori

Barve in kontrasti

Upravljanje dostopnosti in vključevanje uporabnikov

Izposoja in drugi prostori

Tehnologija in oprema

15 PRILOGE**15.1 PRILOGA 1: Tabela za oceno dostopnosti knjižnice**

Področje	Kazalnik	Da/Ne	Ocena (1-5)	Pripombe
Zunanje okolje	Zagotovljena so dostopna parkirna mesta v bližini stavbe Možnost javnega prevoza v neposredno bližino knjižnice Površine (potke, rampe, stopnice) so ustrezno opremljene (ograje, talne oznake), urejene in vzdrževane Jasne oznake (okolica knjižnice, vhod ...) – v besedi in sliki			
Vhodi in notranja infrastruktura	Glavni vhod omogoča dostop z vozičkom Glavna vrata se enostavno odpirajo (so avtomatska ali ves čas odprta) ali pa je tam zvonec oziroma osebe lahko vidi, ali kdo čaka, da vstopi Vrata so dovolj široka (min. 1.000 mm za vhodna, 850 mm za notranja) Vse steklene površine so jasno označene Vse poti so široke vsaj 1100 mm Na obeh straneh stopnišča je ograja. Zgornji rob ograje je največ 900 mm od nivoja stopnice Čim manjši naklon klančin; pri klančinah dolžine 6 m in več je lahko največji naklon 1:15 oziroma 6,5 %, pri krajših klančinah je dovoljen naklon do 1:13 oziroma 7 %; večji naklon,			

	in sicer do 1:12 oziroma 9 % je dopusten samo pri rekonstrukcijah obstoječih stavb, če tehnično ni možna drugačna izvedba Dvigalo je dostopno, ustrezno opremljeno (Braillova pisava, zvočne oznake)			
Barve in kontrasti	Površine in pohištvo imajo ustrezne barvne kontraste Steklene površine imajo označbe na višini 850–1.000 mm in 1.400–1.600 mm			
Sanitarni prostori	Dostopni sanitarni prostori so na voljo v bližini ključnih prostorov Sanitarni prostori so jasno označeni Sanitarni prostori so primerno opremljeni (prava višina opreme za doseg z vozička, ročaj pri wc-školjki) Kabina stranišča meri najmanj 1400 x 2200 mm Alarm, povezan z lokalnim osebjem ali varnostno službo Ambulantne kabine so na voljo v standardnih sanitarijah			
Izposoja in drugi prostori	Izposoja ima dvovišinski pult z indukcijsko zanko Osvetlitev je enakomerna in ustrezno močna Prostori vključujejo prilagodljivo pohištvo Prostori v kavarni imajo premične stole, na voljo so blazine in slamice za pitje Povečevalna stekla so na voljo obiskovalcem			

	Psom vodnikom je dovoljen vstop Razna navodila so jasna in lahko razumljiva			
Tehnologija in oprema	Na voljo so računalniki z dostopno programsko opremo (bralniki zaslona, povečevalniki) Zagotovljeni so avdiovizualni pripomočki (slušni pripomočki, podnapisi) Knjižni katalog in spletna stran sta skladna z WCAG smernicami Besedilo na tablah idr. je pisano v vsaj 24 pt Besedilo je brez serifov in brez senc idr. Okraskov Besedilo je levo poravnano Besedilo je v dobrem kontrastu z ozadjem Na voljo je zvočna različica besedila Na voljo so napisi v brajici Obiskovalci se lahko približajo besedilu			
Zbirka in programi	Na voljo so gradiva v različnih formatih (Braille, avdioknjige, knjige v velikem tisku) Dogodki vključujejo prilagoditve (znakovni jezik, tihe cone)			
Upravljanje dostopnosti in vključevanje uporabnikov	Osebe je ustrezno usposobljeno za delo z osebami s posebnimi potrebami Redno se izvajajo pregledi dostopnosti in uporabniki imajo možnost povratnih informacij Pri postavitvi zbirke za določeno ciljno skupino sodelujejo uporabniki			

	Uporabniki iz ranljivih ciljnih skupin so vključeni kot sodelavci ali govorci, umetniki idr. Prireditve so prilagojene (tolmačenje v znakovni jezik, indukcijska zanka, zvočna in vizualna vsebina ...)			
--	---	--	--	--

1. **Področje:** Vsaka vrstica predstavlja določeno področje dostopnosti
2. **Kazalnik:** Natančno opredeljena lastnost, ki omogoča dostopnost
3. **Da/Ne:** Nekateri kazalniki lahko ocenimo le z dvema stopnjama – da/ne
4. **Ocena (1-5):** Nekateri kazalniki lahko ocenimo od 1 (najslabše) do 5 (najboljše).
5. **Pripombe:** prostor za zapiske, možnosti izboljšav ...

PRIJAVA NA OBVESTILA IN NOVICE KOMPETENČNEGA CENTRA ZA LAHKO BRANJE

KONTAKT

Kompetenčni center za lahko branje

Koroška osrednja knjižnica
dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem
Na gradu 1, 2390 Ravne na Koroškem, Slovenija

E-naslov: kompetencni.center@knjiznica-ravne.si

Tel. 02 870 54 21

VIRI IN LITERATURA

ALA's core competencies of librarianship. (2023). American Library Association.
https://www.ala.org/sites/default/files/educationcareers/content/2022%20ALA%20Core%20Competences%20of%20Librarianship_FINAL.pdf

Dingle, M. (2004). *Essential Special and General Education Teacher Competencies for Preparing Teachers for Inclusive Settings*. V: *Issues in Teacher Education*, 13 (1), 35-50.

Haramija, D., Knapp, T. in Fužir, S. (2019). *Lahko je brati: nasveti za lahko branje v slovenščini 2: pravila*. Zavod RISA, Center za splošno, funkcionalno in kulturno opismenjevanje.

Irvall, B., & Nielsen, G. S. (2015). *Smernice za dostop do knjižnic za uporabnike z oviranostmi - kontrolni seznam* (Let. 89, str. 19). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

Knapp, T. (2019). *Lahko je brati: nasveti za lahko branje v slovenščini 1: uvod*. Zavod RISA, Center za splošno, funkcionalno in kulturno opismenjevanje.

Konzorcij ACCESSCULT (2022). VALIČ, Urša, ur. *IO2, Visokošolski modul »Vsem dostopna dediščina«: Učno gradivo*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
https://accesscult.eu/wp-content/uploads/2022/03/AccessCULT_IO2_final-version_Sl.pdf

VIRI IN LITERATURA

Konzorcij ACCESSCULT (2022). VALIČ, Urša, ur. *IO3, Visokošolski modul »Vsem dostopna dediščina«: Učno gradivo*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.

https://accesscult.eu/wp-content/uploads/2023/03/ACCESSCULT-HE-module_SI.pdf

Melling, M., in Little, J. (2002). *Building a Successful Customer-Service Culture: A Guide for Library and Information Managers*. Facet Publishing, London.

Marelli, A. F. (2001). *Introduction to Competency Modeling*. American Express, New York.

Nomura, M., Nielsen, G.S., in Tronbacke, B. (2010). *Guidelines for easy-to-read materials*. International Federation of Library Association and Institutions.

<https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/publications/professional-report/120.pdf>

Professional competencies for reference and user service librarians. (2017). American Library Association, Reference and User Services Association.

<https://www.ala.org/rusa/resources/guidelines/professional>

Purger, E. (2023). *Kompetence svetovalcev za branje : zaznavanje potreb po izobraževanju in odziv Mestne knjižnice Ljubljana : pisna naloga za bibliotekarski izpit*. Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana.

<https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-4CD5JV8O/2124a1b7-32b0-476b-bcb0-400afbc13439/PDF>

VIRI IN LITERATURA

Sever, T. (2024). *Kompetence bibliotekarja visokošolske knjižnice Univerze v Mariboru : pisna naloga za bibliotekarski izpit.*

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice: (za obdobje 2018-2028). (2019). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

Šinko, S. (2021). *Kompetence zaposlenih v knjižnici za delo z uporabniki.* Knjižnica, 65(3-4), 49–95.

Uredba o osnovnih storitvah knjižnic (2003). Uradni list RS, št. 29/2003, 162/2022.

Zupan, A., ur. (2005). *Od opazovanja do znanja, od znanja h kompetencam: zbornik prispevkov.* Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana.